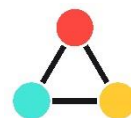

Naturvernforbundet
Sogn og Fjordane

PLASTJAKTEN

Rapport: Plastjakten Sogn og Fjordane 2023/2024

Skrevet av: Karoline Kristin Vognild

Forsidefoto: Roger Auset

Sist endra: 20.3.2024

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane takker for bistand!

VI i Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane vil takke Marfo, Vestland Fylke, Sparebankstiftelsen, Handelens miljøfond, Hold Norge Rent, Fjordane Friluftsråd og Naturvernforbundet Sentralt for støtten som muliggjorde å fortsette Prosjektet Plastjakten Sogn og Fjordane (heretter Plastjakten S&FJ) i 2023 og 2024.

Oppsummering

Rundt 20 000 tonn plast havner i havet hver dag. I tillegg til reguleringer politisk, er det viktig at frivilligheten engasjerer seg for økt kunnskap om plastproblematikken og sette tiltak for å redusere plastbruk og marin forurensning. Prosjektåret i Plastjakten 2024 har vært innholdsrikt med mange varierte temaer knyttet til forbruk og forurensning. Hovedpunktene for prosjektåret er Ryddeseilas utenfor Florø i oktober, Skoleturné for havet og Plastfri jul. Dessuten har Svøm for fjorden vært et viktig og stort arrangement for fylkeslaget.

I løpet av prosjektåret 23/24, har vi engasjert 868 deltakere til å rydde 5616 kg eierløst avfall.

Innhold

Oppsummering.....	3
Bakgrunn	5
Målsetting.....	5
Samarbeidspartnere.....	5
Aktiviteter.....	6
Skoleturné for havet.....	6
Plastnettverket NNV.....	6
Nettverk for frivillig opprydding (NFO).....	6
Klesbyttedag.....	7
Ryddeseilas.....	7
Plastfri jul.....	10
Jul i Stallgata på Mo.....	10
Juleverksted på Sande.....	10
Juleverksted på Eid.....	11
Juleverksted i Aurland.....	13
Stand under Kystdagen ved Kystmuseet i Florø.....	13
Stand under Miljøveka ved Høgskulen i Vestland, Førde.....	14
Kampanjer.....	14
Studentenes ryddeaksjon.....	14
Strandryddeuka.....	15
Vårryddedagen.....	17
Andre aktiviteter.....	17
Miljødebatten.....	17
Svøm for fjorden.....	18
Evaluering.....	28
Mediesaker.....	29
Førdefjorden- en knippe artikler.....	29
Plastfri jul.....	29
Reparasjonskveld Eid.....	29

Bakgrunn

Rundt 20 000 tonn plast havner i havet hver dag. Plast forsvinner ikke, men brytes opp til mikro- og makroplast. Plast som havner på avveie, utgjør allerede en stor utfordring for dyrelivet; rundt en million sjøfugler dør av plastforurensning i året. Også for mennesket, som er øverst i næringskjeden, er plastforurensning problematisk med funn av mikroplast i menneskeblod og i morsmelk. Det er estimert at hvert enkelt får i oss rundt 5 gram plast i uka, og mer forskning er nødvendig for å forstå sammenhengen mellom plastinntaket og helsa. Ved å drive ryddeaksjoner og informasjonsarbeid om plastforurensning- og overforbruk, vil vi nå ut og skape holdningsendringer i kampen mot plastforurensning og i kampen for et sunt liv, økosystem og klode.

Plastjakten arbeider aktivt med formidling av kunnskap om plastproblematikken til ulike målgrupper, slik at alle kan ta ansvar for eget forbruk, i tillegg til å påvirke til systematiske endringer i samfunnet for øvrig. Vi kombinerer rydding og kartlegging for å identifisere utslippskilder, for å opparbeide kunnskap om relevant tiltak, som kan ha overføringsverdi til andre regioner.

Målsetting

Målet med prosjekter er å bidra til langsiktig og positive endringer i form av:

1. økt kunnskap om plastproblematikken,
2. inngå i samarbeid med relevante partnere og skape nettverk til relevante aktører,
3. øke kunnskap om kilder til plastforsøpling,
4. spore ansvarlige virksomheter og drive forebyggende arbeid mot disse, og
5. synliggjøre og fremme bærekraftige alternativer til plast, spre kunnskap om hvordan enkeltpersoner, myndigheter og virksomheter kan bidra til forebygging av plastforsøpling.

I 2023 hadde vi som mål å gjennomføre følgende aktiviteter:

1. fortsette og videreutvikle prosjektet Plastjakten Sogn og Fjordane,
2. sikre bidrag til regional trekning for Kystlotteriet,
3. bidra til å ansvarliggjøre og sikre opprydding av avfall vi kan spore eier av,
4. arrangere strandryddinger med lokallag og frivillige,
5. styrke satsingen om redusert bruk av plast, opp mot bedrifter og næringsliv, og
6. være med på ulike kampanjer.

Samarbeidspartnere

Aktør

Plastnettverket (sentralt, Hordaland, Trøndelag og Troms og Finnmark)

Fjordane Friluftsråd

Sunnfjord Kommune

Beskrivelse

Månedlige møter, samkjøring av kampanjer og arrangement. Det arbeides med å gå fra nettsiden plastjakten.no, til naturvernforbundets nettsider om diverse artikler som blir publisert ila. året.

Samarbeid om Skoleturné for havet. I tillegg har det vært samarbeid om ryddeaksjoner, hvor Fjordane Friluftsråd organiserer logistikk og henting av avfall, samt utdeling av ryddeutstyr til aksjoner.

Samarbeid om ryddeaksjon, og dannet kontakt med ansatte. Samarbeid med Førdehuset om ulike arrangementer.

FloraFauna- Monicha Landøy

Vi har utviklet egen naturkasse og plastkasse som har vært aktivt i bruk under Skoleturné for havet, og andre arrangement.

Kystmuseet i Sogn og Fjordane
Galeasen Loyal- Stein Arve Olsen

Kystdagen, september.
Samarbeid og koordinering av ryddeaksjoner. Stein Arve har god lokal kunnskap om utsatte områder og en viktig ressurs å ha.

Midtre Sunnfjord Husflidlag

Samarbeidet med Plastfri jul og klesbyttedagen. Husflidlaget har kompetanse innenfor husflid, deriblant søm.

Nettverk for frivillig opprydding, HNO

Nettverk i regi av Hold Norge Rent, bestående av frivillige aktører over hele Norge som koordinerer frivillig rydding lokalt og regionalt.

Aktiviteter

Skoleturné for havet

Skoleturné for havet er et samarbeidsprosjekt mellom Naturvernforbundet Sogn og Fjordane og Fjordane Friluftsråd. Vi er et av få aktører som tilbyr slik aktivitet i vår region. Sammen besøker vi skoler i grunnskolen og underviser om marin forsøpling og dets konsekvens på biota. I tillegg til undervisning, tilbyr vi å ta med elever på strandrydding, og oppfordrer skoler til å arrangere strandrydding selv. Undervisningen er tilpasset trinn og kompetanse.

Så langt i prosjektåret 23/24 (juni 2023-mars 2024), har vi hatt opplegg med 30 klasser, hvorav 16 klasser som hadde undervisningsopplegg. Kombinert tilsvarer det 658 elever. Det har blitt plukket 2153 kg marin forsøpling på en strandlinje tilsvarende 7089 meter.

Siden oppstart av Skoleturné for havet i 2021, har vi hatt opplegg for 3856 elever, og plukket 14 553 kg eierløst avfall.

Plastnettverket NNV

Plastnettverket er et nettverk for alle som arbeider med plast, miljøgifter og marin forsøpling i Naturvernforbundet. Nettverket har månedlige møter, og bidrar til et bedre samarbeid, idemyldring og økt kunnskap om flere temaer. Etter at

I anledning ansattmøte for ansatte i Naturvernforbundet i oktober, ble det arrangert en dag for plastnettverket. Joakim Gulliksen holdt et foredrag om gjeldende regelverk, før vi dro på besøk til Romerike Avfallsforedling (ROAF). Her fikk vi en gjennomgang av hva som skjer med husholdningsavfallet når det kommer til sorteringsanleggene, og deres emballasjepåvirkning de har opp mot produsenter, for å forbedre sorteringen av emballasje i anleggene.

Etter at Joakim Gulliksen sluttet i Naturvernforbundet, har ikke de månedlige møtene blitt arrangert videre.

Nettverk for frivillig opprydding (NFO)

Desember 2023 ble Naturvernforbundet Sogn og Fjordane meldt inn i nettverket for frivillig opprydding, i regi av Hold Norge Rent. Dette er et nettverk bestående av frivillige aktører over hele Norge som koordinerer frivillig rydding lokalt og regionalt. I januar 2024 ble det arrangert samling for NFO på Kolbotn. Dette var en todagers samling for å møte andre koordinatører, gjennomgang av viktige temaer innenfor frivillig rydding og nettverksbygging. Underveis ble det blant annet

presentert fremtidige prosjekter som kan være relevant for Naturvernforbundet Sogn og Fjordane å engasjere seg i.

Figur 1 NFO samling på Kolbotn januar 2024.

Ryddeseilas

Høstens kanskje største begivenhet var et godt samarbeid mellom Naturvernforbundet Sogn og Fjordane, Galeasen Loyal og Fjordane Friluftsråd. Et femdagers ryddeseilas gikk av stabelen 9. oktober, hvor programmet var i hovedsakelig strandrydding på øyer i Florøbassenget, faglig input av gjester og sosialt båtliv. Deltakermassen bestod av elever ved United World College (UWC), medlemmer av Naturvernforbundet og norskopplæringen Kurs KF i Florø, i tillegg til ansatte ved Fjordane Friluftsråd, Loyal og Naturvernforbundet.

Mandag, 9.10., ble gruppa delt i to, hvor en gruppe ryddet ved Skorpeide, mens den andre gruppa ryddet ved Ånnøya øst og vest. Det ble totalt funnet 195 kg søppel, mye smått som små fiberbiter fra tauverk. Etter lunsj holdt marinøkolog Marianne Nilsen en liten presentasjon om marin forsøpling. Det skapte gode diskusjoner og god ramme for uka.

Tirsdag, 10.10, ble en gruppe fra In the same boat (INSB) med til Svanøya for å rydde. Siden de rydder profesjonelt, ble det delt opp i grupper med minst en person fra INSB. Det ble gitt tips og triks til hvordan rydde effektivt, hvordan lese topografien som kan gi en estimering på hvor søppel akkumuleres og hvorfor det er viktig å lete oppover i strandsona, da søppel kan føres med vind og festes i lyng og kratt. Jon Andres Stavang, styremedlem i fylkeslaget og daglig leder ved Hjortesenteret, kom på besøk på Loyal og snakket om Hjortesenterets rolle og bevaring av regnskogen på Svanøya. Elin Tveit Sveen, leder for grendalaget på Svanøya og medeier i Marø havbruk, kom også på besøk og snakket om strandrydding på Svanøya og hvilken effekt det har hatt, samt plastforbruk i oppdrettsnæringen.

Grunnet sterk vind på ytre kyst, ble Loyalliggende i Florø. Derfor dro vi med MOB-båt til nærliggende øyer for Florø. Gjengen ble delt i to før lunsj; en gruppe til Årebrot sør og en til Årebrotneset. Etter lunsj ble det plukket søppel langs Kringleskjæret i Florø, hvor Loyall var fortøyd. Det ble plukket henholdsvis 107 kg, 170 kg, og 500 kg søppel. Sistnevnte var inkludert mye dumpet fliser, som veide omtrent 300 kg. Om kvelden fikk vi besøk av Kjetil Høidal, musikkprodusent og økomusiker. Han snakket om lyder i vann og lydforurensning fra eksempel båt, og dets påvirkning på biota. Elevene var veldig engasjert i temaet, og var et tema deltakerne gledet seg til å høre om i forkant. Skapte gode diskusjoner.

Torsdag fikk vi besøk av en gjeng fra Kurs KF, norskopplæringen i Florø. Igjen ble deltakerne delt i to grupper, hvor UWC gjengen dro til sørlig del av Rota, mens Kurs KF gjengen plukket på vestlig side av Rota, sør for Rotavågen. Etter lunsj ble det en økt på Langholmen. Det ble plukket henholdsvis 210, 403 kg, og 124 kg, totalt 777 kg. Roger Auset, fra Fjordane Friluftsråd, tok med seg naturkassa og hadde en gjennomgang om marin forsøpling, som en del av Skoleturné for havet.

Fredag var siste dag. En mindre gjeng fra Kurs KF kom på besøk. Gruppene var tilbake på Rota, samme lokasjon, og plukket 314 kg til sammen. Halvard Husefest avsluttet seilasen med akustisk konsert.

Det ble plukket til sammen 2093 kg søppel under ryddeseilasen. En formidabel innsats av deltakere.

Figur 2 Ryddeøkt på Langholmen, torsdag 12. oktober. Her i lag med elever fra UXC, deltakere i NNV, og ansatte ved Fjordane Friluftsråd og NNV. Foto: Ainhoa Orensanz Moreno

Figur 3 Rydding på Langholmen. Foto: Roger Auset.

Figur 4 Endt rydding med Kurs KF og medlemmer i NNV, torsdag 12. oktober. Bilde: Christian Tjessem

Plastfri jul

Jul i Stallgata på Mo

Hestelinja ved Førde vgs på Mo arrangerer årlig Jul i Stallgata. Tidligere år har lokallaget stått på stand og bygd fuglekasser. I år, som en del av Plastfri jul, fikk fylkeslaget stå på stand hvor gjester kunne lage bivoksllys av 100% bivoks. Dette for å sette fokus på at man kan lage gaver i naturmaterialer og redusere bruk av plast.

Vi sto på stand 1., 2. og 3. desember. Standen var populær, og mye besøkt. Tilbakemeldinger var positive, blant annet at det var fint at NNV var synlige og hadde en aktivitetsstand.

Juleverksted på Sande

Torsdag 7. desember arrangerte fylkeslaget og Midtre Sunnfjord Husflidlag (MSH) juleverksted på Sande skule, med tema «plastfri jul». To representanter fra MSH var med og hjalp til, hvor den ene jobbet på Sande skule, og kunne gi tilgang til lokale, flere symaskiner og skolekjøkken.

Totalt var vi 10 stk. Selv om juleverkstedet var på Sande skule, var det deltakere som hadde reist en avstand for å være med. Vi ønsker å spre arrangementer i kommunen, slik at ikke alle arrangementer blir sentralisert til Førde.

NNV sto for det økonomiske og det praktiske, og hadde på forhånd kjøpt inn tråd, stoff fra det lokale gjenbruksbutikken, og ordnet med servering. MSH sto for kompetanse, og hadde på forhånd skrevet ut oppskrift og laget steg-for-steg eksempler til sammenlikning.

Det ble laget tøypose og handlenett fra gjenbruksstoff. I tillegg kunne deltakerne lage bivoksllys av rester fra tidligere arrangement. Det ble servert gløgg, pepperkaker og grøt med mandel. Deltakerne var veldig fornøyd med arrangementet.

Figur 5 Karoline godt i gang med å vise hvordan rulle bivoksark til bivoksllys i ridehallen på Mo. Bilde: Rigmor Bjørkedal.

Figur 6 Flere hadde kommet til Sande skule for å lage tøypose som både kunne være julegave og julegaveinnpakning. Bilde: Karoline Vognild.

Juleverksted på Eid

Torsdag 7.12 arrangerte Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane, Naturvernforbundet Nordfjordeid og Om att (Anne-Malin Sørland Aase) juleverksted med temaet «Grøn og plastfri jul».

Thorleif Jakobsen fra Naturvernforbundet var med på å lage til, gjennomføre og opprydning sammen med Anne-Malin Aase.

Det var 26 personer som deltok på arrangementet fra 17.00-19.00 i lokala til Frivillighetsentralen, Eidsgata. På førehand hadde Anne-Malin handla inn, laga nokre eksempel og printa ut ulike oppskrifter og framgangsmåtar. Det vart servert gløgg, julesaft, julekaker og klementiner.

Det vart laga julepynt og julegåver med utgangspunkt i gamle bøker, tapetprøver, treperler, gamle hekla dukar, gamle putevar, tekstilrestar, restegarn, stearinlysstumper, svibler, garn og tråd. Nokre bretta papirstjerner, englar og juletre. Andre hekla hjerter og snøkrystallar. Nokre laga flotte dekorasjonar med treperler og andre sydde seg flotte gaveposer og julekuler. Deltakerne var særst nøgde med arrangementet.

Figur 7 Juleverksted på Eid var populært med mange deltakere. Til og med lokalavisa var innom for å dekke begivenheten.

UTAN PLAST: Målet med kvelden var å lage julepynt utan plast.

OPPSKRIFT: Anne-Malin Sørland Aase hadde med ulike oppskrifter som deltakarane kunne prøve ut.

GAMMAL BOK: Eitt tips til andre er å bruke ei gammal bok til å lage julepynt med. Desse pyntane på bildet kan ein også bruke som rosett på julegåver.

● Juleverkstad

– Vi gjer det vi kan

Det var fullt hus under juleverkstaden til Naturvernforbundet i Eid og Sogn og Fjordane.

Naturvernforbundet i Eid og Sogn og Fjordane inviterte til grøn juleverkstad i gamle Narvesenbygget på Nordfjordeid torsdag ettermiddag og kveld.

Med seg hadde dei Anne-Malin Sørland Aase, som tidlegare i år tok førsteplass i symeisterskapen Redis i Bergen.

Totalt var det 27 påmeldde og heilt fullt på juleverkstaden, som hadde som mål om å vere ein grøn juleverkstad utan plast – og med gjenbruk.

– Det vart tidleg fullt, og det er veldig kjekt, seier Aase, som hadde med seg både utstyr og oppskrifter til juleverkstaden.

I løpet av juleverkstaden kunne deltakarane få lære å mellom anna lage julestjerne av bakepapir og bøker, lage perlejulepynt av glasperler, dei kunne lage gåveposar med stoffrestar og lage svibel dyppa i stearinlysrestar og sukker.

I tillegg var det julekaker og gløgg, julemusikk og julestemning gjennom ettermiddagen og kvelden.

Engasjerte

Birte Kristiansen, Marie-Lou Blandin og Hanna Tryggestad Koi var blant deltakarane som engasjerer seg i det grøne.

– Vi er opptatt av det, og vi gjer det vi kan. Det er utruleg gøy når slike ting blir arrangert. Det er ekstra stas, fortel dei.

Dei tre var i full gang med å lage julepynt i form av ei stjerne som både kunne brukast som pynt på julegåver eller hengast på juletreet.

– Det er veldig fint å kanskje ha den på gåver også, og så kan folk eventuelt dekorere treet med den, seier Hanna.

– Eg har ikkje kjempemykje julepynt, så eg kan kanskje henge den på juletreet i staden for å kjøpe nytt, konstaterer Birte.

Knallar til

Dette er den første grønne jule-

ENGASJERTE: Hanna Tryggestad Koi, Birte Kristiansen, Marie-Lou Blandin tok turen til den grønne juleverkstaden i regi av naturvernforbundet i Eid og i Sogn og Fjordane. ALLE FOTO: OLIN MARIA YRI

FLOTT RESULTAT: Det vart laga mykje flott julepynt under juleverkstaden. FOTO: PRIVAT

GOD STEMNING: Selma Bjørlo, Sofie Langeland Bjørlo, Jannike Langeland, Tilde Engjåberg og Anne-Linn Engjåberg godt i gang med å lage julepynt.

verkstaden som har blitt arrangert i regi av naturvernforbundet på Nordfjordeid.

Ifølgje Thorleif Jakobsen, i naturvernforbundet i Eid, ligg det an til fleire i dei neste åra.

– Blir dette knall, knallar vi til neste år også, konstaterer han.

Årsaka til at naturvernforbundet lokalt og i Sogn og Fjordane arrangerer juleverkstad med fokus på det grønne og plastfrie er å sette fokus på miljøet også i desember og jule-

der.

– Det er for å ha ei litt meir plastfri jul. Det er dette med å sette fokus på berekraft. Vi må bli flinkare med berekraft også i jula. Ein treng ikkje det flottaste kjøpte julegreiene. Det er også mykje plast i glitter og stas.

– Vi har eit overforbruk, og alleieie i april hadde vi brukt opp jorda sine ressursar dette året. Vi må bli flinkare til å bruke det vi har i huset, sjå mog-

legheiter. Det var det vi gjorde før, seier Jakobsen.

– Anne-Malin er jo eit oppkomme av idear også. Jula handlar også om å kome saman, og det er jo det vi gjer her. Vi gløymer litt kva jul eigentleg er. Det gjeld ikkje å svi kortet mest mogleg. Folk klappar i henda når dei har 10 millionar i overskot. Vi flyt i mjølk og honning 90 prosent av oss, men 10 prosent får ikkje den gode jula som både barn og vaksne fortener.

Vi må stoppe litt opp, legg han til.

Jakobsen er godt fornøgd med både oppmøtet og arrangementet.

– Det er veldig triveleg dette. Det handlar om å kome saman, og dei enkle tinga gir dei største gledene, seier han.

Store og små i julemodus

Dei 27 deltakarane som var på plass under juleverkstaden var både store og små.

Selma Bjørlo, Sofie Langeland Bjørlo, Jannike Langeland, Tilde Engjåberg og Anne-Linn Engjåberg var nokre av dei som hadde tatt turen. Dei lagde mellom anna stjerner av ein gjenbruksduk.

– Det er veldig koseleg med juleverkstad. Vi såg at det var plastfritt og grønt, og det var litt spennande å sjå kva det går ut på, seier dei og legg til at dei hadde bakejuleverkstad saman dagen før.

– Vi har kome i modus, smiler dei.

OLIN MARIA YRI
olin.yri@fjordabladet.no

Juleverksted i Aurland

Tekst skrevet av Katharina Karlsen, modifisert av Karoline.

Vi i Naturvernforbundet i Indre Sogn har hatt som mål å få til aktiviteter i andre kommuner enn Sogndal, og da passa det bra å organisere plastfri juleverksted i Aurland, der et av våre styremedlem nå bor. Vi prøvde opprinnelig å få til et samarbeid med Aurland Husflidslag, men de var opptatt med en julemesse. De ønska å samarbeide til neste år, med litt bedre tid til planlegging i forkant. I staden fikk vi samarbeida med Sogn Jord- og Hagebruksskule, en økologisk landbruksskole som ligg sentralt i Aurland. Der fikk vi låne lokale og en del utstyr, heilt kostnadsfritt. Vi handla inn en del materiale. Noe var gjenbruk, og noe var nytt, men alt var plastfritt og så miljøvennlig som mulig. Bioglitter, naturlim, vannbasert maling og saueull, for eksempel. Det er dyrt å være plastfri! Vi brukte også en del materiale som vi hadde samla opp selv gjennom året.

På selve dagen ble det stort oppmøte, først en pulje med rundt 30-40 barn og deres foresatte, og litt senere på dagen kom det flere unge voksne, noen heilt fra Sogndal. Totalt regner vi med at det var rundt 100 stykk innom verkstedet ila dagen. Julekranser, julekort og dorullnisser var særlig populært, samt selvstek av vafler. Nå har vi utstyr og opplegg til å enkelt arrangere juleverksted eller andre kreative verksteder i flere av bygdene i Indre Sogn til neste år, og det var ei god erfaring å holde et arrangement som dro såpass mye barn – det har vi ikke så mye erfaring med, men flere av medlemmene våre har ønska seg aktiviteter retta mot barn.

Vi annonserte verkstedet med et arrangement på Facebook, vi laga plakater som ble hengt opp i bygda, og vi delte arrangementet på Facebook-sida "Kva skjer i Aurland kommune?". Tror det nådde godt ut til mange, og i ei bygd med omkring 1500 innbyggerne, var det slett ikke verst oppmøte.

Stand under Kystdagen ved Kystmuseet i Florø

I år som i fjor ble Naturvernforbundet invitert til å ha stand under Kystdagen på Kystmuseet i Florø. Prosjektkoordinator Karoline Vognild og styreleder Rigmor Bjørkedal tok turen, og rigget opp stand med naturkasse, sorteringskonkurrans, undervannsbilder, infomateriell om Naturvernforbundet og Fjordsøksmålet, og fox. Standen ble mye besøkt, og både naturkassa og sorteringskassene med konkurranse var populært å se på.

Figur 9 Engasjerte barn som ser i naturkassa Naturvernforbundet Sogn og Fjordane og Fjordane Friluftsråd eier.

Stand under Miljøveka ved Høgskulen i Vestland, Førde

I forbindelse med Miljøveka Høgskulen i Vestlandet (HVL) arrangerte 2. november, hadde Saman, Naturvernforbundet og Me Syr stand i Førde. Her fikk studenter reparert slitte klær og sykler helt gratis. Det ble også servert vegetarmat i kantina i forbindelse med Miljøveka.

Figur 10 Saman, Naturvernforbundet Sogn og Fjordane og Me Syr på stand ved HVL Førde. Flere studenter hadde tatt med seg klær som trengte litt oppmerksomhet.

Kampanjer

Kampanjene Vårryddedagen, Byryddedagen og #likefinsomfør er ikke blitt gjennomført ilt perioden mellom juni 2023 og mars 2024. Dette legges inn når aktivitetene har blitt gjennomført.

Studentenes ryddeaksjon

Sogndal, 20 kg, 10 stk.

Søndag 20. august, i slutten av fadderuka, ble det arrangert Studentenes ryddeaksjon i Sogndal med Saman, studentskipsnaden ved Høgskulen på Vestlandet (HVL), campus Sogndal. Vi var 10 personer som plukket søppel i Sogndal sentrum. Etter et par timer, ble det veid 20 kg med avfall. Mye av avfallet som ble plukket var snus- lite vekt, men som tar tid å plukke opp. Ellers ble det pantet flasker. Underveis kunne deltakerne ta seg en liten vaffelpause utenfor Studentsamfunnet i Sogndal.

Takk til Lerum for spons av syltetøy som deltakerne fikk med seg etter endt søppelplukking.

Grunnet lite kapasitet ved HVL campus Førde, ble det ikke arrangert studentenes ryddeaksjon i Førde.

Figur 11 20 kg avfall ble plukket i Sogndal sentrums gater. Underveis ble det tid til litt vaffelpising utenfor Studentsamfunnet i Sogndal.

Strandryddeuka

Strandryddeuka 2023 for Naturvernforbundet var dedikert til fjordsøksmålet. Det ble derfor laget en underkampanje; Plukk for fjorden. Hele Norge, via Naturvernforbundet, plukket søppel og skapte oppmerksomhet og engasjement rundt rene fjorder, samt oppfordring til å spleise rettsaken økonomisk.

Lokallagene har blitt oppfordret til å arrangere sine egne Plukk for fjorden arrangementer. I Sogndal har man kombinert strandrydding med kajakkpadling, i samarbeid med Sogndal Turlag.

På fylkesnivå har det vært et spesielt fokus på å rydde Førdefjorden. Det ble til sammen plukket 1350 kg plast, hvor mesteparten har vært landbruksplast, tauverk og plast knyttet til oppdrett. Så godt som hele Førdefjorden har blitt rydda. Fra Naturvernforbundets side, har områdene fra Horne på nordsiden og Friborgneset på sørsiden, og innover mot Førde. Andre aktører har ryddet vest for Friborgneset. Førdefjorden sør og nord ble delt inn i roder, med egen koordinator og egne arrangement.

Den 7. september ble tre båter sendt fra Vevring for å plukke i områdene Horne via Kvellestad, Vevring, Gryta, Redal, Gjøringsbøvika, Russnes, til og med Engelnset / Ålesundet. På omtrent to timer og 10 personer, ble det plukket rundt 300 kg søppel. Mye var tauverk fra tidligere fiskeoppdrett. Flere av deltakerne var overasket over funnet, og ønsket en ny strandrydding til våren for å plukke mer. Vevring grendalag hjalp til med grilling, og lokale fra Vevring stilte med båt og andre ressurser for arrangementet.

10. september var det en gjeng på 16 personer, både store og små, som var med å plukke på Helgøyna. Dette var et samarbeidsprosjekt med Soltind 4H. Det ble plukket 136 kg søppel, deriblant 14 baller. Det ble en fin avslutning med grilling i etterkant.

På privat initiativ har det blitt plukket i Kvammen-området, på rundt 80 kg.

Området mellom Mulenobba og Friborgneset var en av rodene. Her var det generelt lite marin søppel, og det som var plukket ble tatt hånd om. Det ble derfor ikke arrangert åpen strandrydding i dette området. Rundt 50 kg ble ryddet.

Mellom 7-22. september plukket en av medlemmene i Leve Førdefjorden fra Friborgneset, inn til Førde og ut til Helle. Dette var også i samarbeid med Grendalaget i Erdalen. Totalt ble det plukket rundt 800 kg.

Strandryddeuka har engasjert frivillige og privatpersoner, samt grendalag og ungdomsklubber. Årets erfaring og fangst har vært til inspirasjon og øyeåpner. Flere har uttrykt en liknende rydding til våren.

Figur 12 Endt ryddeøkt i Vevring 7. september. Mye tauverk og annet marin forsøpling ble plukket. Foto: Karoline Vognild.

Vårryddedagen

Vårryddedagen ble nasjonalt holdt den 16. mars. Etter erfaring fra strandryddedagen i Vevring høsten 2023, ble det uttrykt ønske om å ha en ny rydding våren 24. Grunnet få folk den 16. mars, ble arrangementet utsatt.

Lokallag har blitt oppfordret til å arrangere sine egne strandryddinger, i tillegg til en oppfordring på sosiale medier om at medlemmer arrangerer sine egne ryddearrangementer og / eller går selv ut å plukker marint avfall.

Andre aktiviteter

Miljødebatten

Kommune- og fylkestingsvalget ble holdt den 10. september 2023. I forkant av valget, arrangerte Naturvernforbundet Sogn og Fjordane miljødebatt i Førdehuset. Representanter fra partiene Rødt, Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet, Miljøpartiet de Grønne, Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Høyre var til stedes. Arrangementet ble innledet av Siri Vatsø Haugum, forsker ved Lyngheisenteret, fortalte om hvordan norsk natur endrer seg ved endring i klima. Deretter ledet Jon Anders Stavang og Anne Line Thingsnes Før Sund en runde med spørsmål overfor politikerne, samt spørsmål med ja/nei svar. Etter spørsmålsrunde fra salen ble det en lett servering. Miljødebatten ble streamet på Naturvernforbundet Sogn og Fjordanes facebookside.

Figur 14 Alle partier veivde med arket og ønsket å tale naturens sak i Sunnfjord kommune ved kommende periode.

Spørsmål til partia	JA	NEI	USIKKER
Vil du tale naturens sak i Sunnfjord kommunestyre i komande periode?	R, SV, AP, SP, MDG, V, KRF, H		
Vil partiet ditt og du hindre dumping i Førdefjorden?	R, SV, AP, MDG, V	H, SP	KRF
Støttar du / partiet miljøorganisasjonane sitt søksmål mot staten for å få kjent utslippsløyvet til Førdefjorden ugyldig?	R, SV, MDG, V, KRF	H,	AP, SP
-Vil du /partiet ditt komme med konkrete forslag for å stanse gruvedumping i Førdefjorden?	R, SV, MDG	H, SP	AP, V, KRF
Vil du / partiet ditt ta initiativ til å stanse utslipp til Førdefjorden dersom miljøkonsekvensane viser seg verre enn selskapet har framstilt og lagt til grunn i politiske beslutningar?	R, SV, AP, SP, MDG, V, KRF, H		
Dersom retten kjenner utslippsløyvet ugyldig , vil du og partiet ditt kreve stans og dommen effektuert, og slik unngå ny Fosensak?	R, SP, MDG, V, KRF		AP, H
Går du/partiet inn for vindkraftutbygging på Snøheia, Sunnfjord, Sognefjella?		R, SV, SP, MDG, V	AP, KRF, H
Tek du beslutning etter konsekvensutgreiing frå selskapet om vindkraft på Snøheia?	AP	R, SV, MDG, V, SP	H, KRF
Kva seier du til bygging av gondol, inkl infrastruktur og fasilitetar, til Tverrfjellet i Jølster?	H, SP	R, SV, MDG, V	AP, KRF
Vil du at vernet av Jostedalssreen nasjonalparken skal styrkast?	R, SV, AP, SP, MDG, V, KRF, H		
Meiner du det kan opnast for å bygge ut kraftverk i verna vassdrag?	H	R, SV, AP, SP, MDG, V, KRF	
Meiner du Montrealavtalen skal ha konsekvensar for arealforvaltinga i Sunnfjord?	R, SV, AP, SP, MDG, V, KRF, H		
Vil du gå inn for at natur- og miljøvernprinsipp styrer arealforvaltinga i Sunnfjord?	R, SV, AP, MDG, V		KRF, H, SP

Figur 15 Sammendrag over hvor partiene står politisk ved de ulike spørsmålene som ble stilt under miljødebatten.

Svøm for fjorden

I forbindelse med Fjordsøksmålet, tok Ingjerd Haarstad kontakt for å høre om hun kunne lage blest rundt saken med å svømme hele Førdefjorden. I løpet av perioden Ingjerd svømte, 14. september til 25. september, svømte hun ut 8 km langs partikkelspredningsruta vestover, deretter nesten 40 km inn til Førde.

Figur 16 Første etappe hadde Ingjerd følge med Truls Gulowsen vestover. Etappen ble startet i Vevring, hvor en solid heiagjeng møtte opp i lag med journalister fra Firda, NRK og Folk og Dyr podcast. Foto: Karoline Vognild.

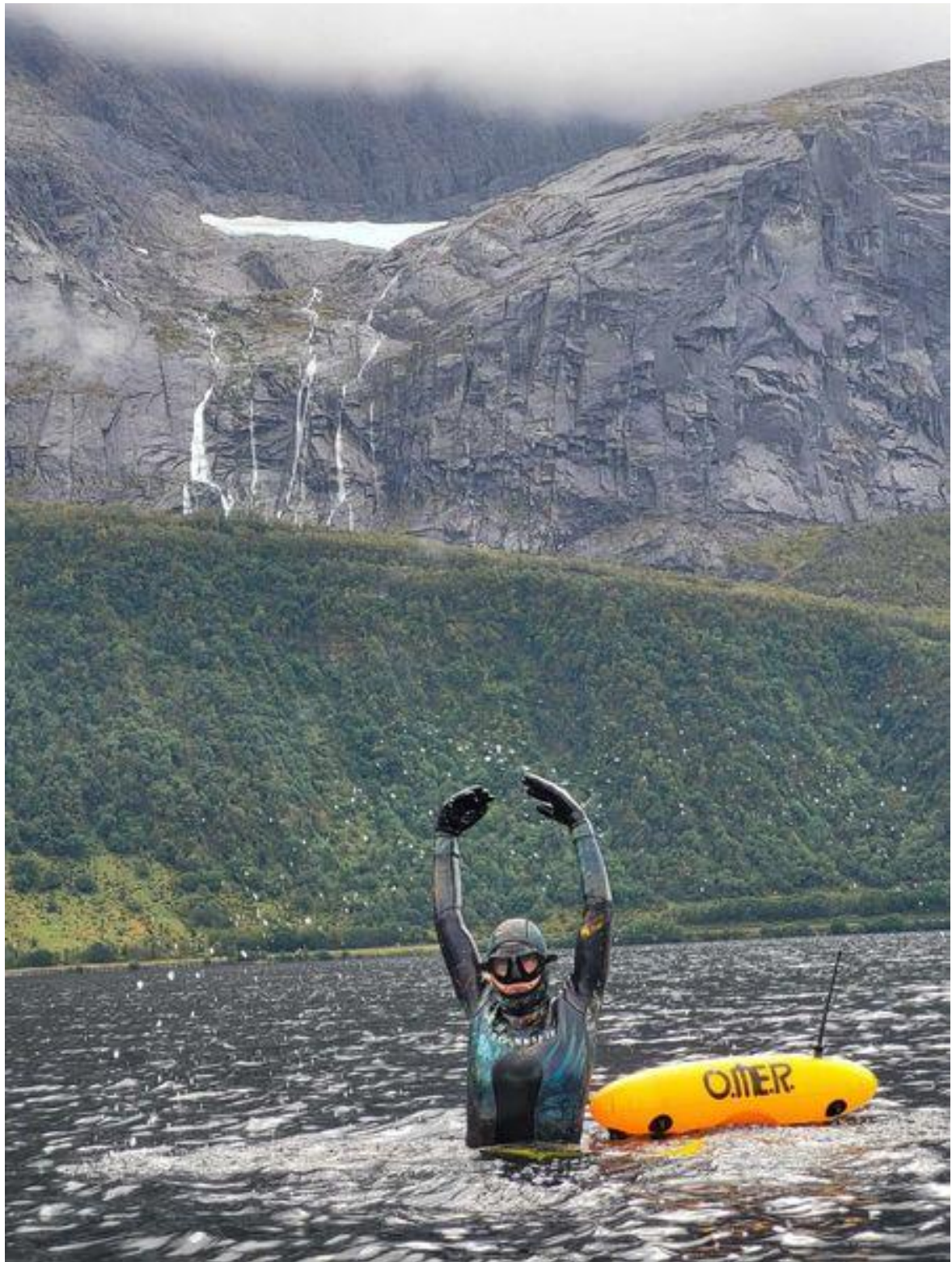
Figur 17 Hope spots, gjennom organisasjonen Mission Blue, fikk oppmerksomhet under den andre etappen vestover. Hope Spots er et havområde av spesiell viktighet for livet i havet- et av havets "blå hjerter", som er ekstra viktig å bevare for at livet i havet skal seg. Et Hope Spot befinner seg på Jæren, hvor Ingjerd er spesielt engasjert i. Øyvind Masdal i følgekajakk. Foto: Karoline Vognild.

Figur 18 Tredje etappe gikk forbi Engebø og gruveområdene. Dette ble naturlig nok en emosjonell etappe. Etappen ble svømt i lag ned toksikolog Marte Haave og økolog Gaute Velle. Foto: Øyvind Masdal.

Figur 19 Fjerde etappe var den hardeste etappen med kraftige strømforhold, vind og bølger. Med seg på etappen hadde Ingjerd god følge av Sølvkatrin Hestvik, lokallagsleder i Naturvernforbundet i Sunnfjord, hennes samboer Jon Fjæren, fylkessekretær Øyvind Masdal og NU-medlem og student Alfred Daling Korsøen. Ved Ålesundet tok Ingjerd et dykk gjennom et belte av ferskvann, som ligger i overflaten, og saltvann under. Her var det rikt med planter og småfisk.

Figur 20 Femte etappe fra Helleneset. Foto: Øyvind Masdal.

Figur 21 sjette etappe. Dagens tema: en stemme for fiskene- våre nære slektninger under vann, hvor Ingjerd ønsket å gi fiskene i Førdefjorden en stemme. På slutten av etappen fikk Ingjerd en pokal av Ludvik Slettehaug. Også Sølvi Catrin Hestvik og Øyvind var med i følgebåt- og kajakk. Foto: Øyvind Masdal.

Figur 22 Syvende etappe fra Helleneset og Naustdal. Med seg på etappen svømte også Ludvik Slettehaug. Foto: Øyvind Masdal.

Figur 23 Åttende, og nest siste etappe. Med på etappen svømte og padlet Alfred Daling Korsøen. Temaet for etappen var Natur og Ungdoms slagord: gruveslam er Norges skam. Foto: Øyvind Masdal.

Figur 24 Niende og siste etappe inn til Førde. Med seg på etappen hadde Ingjerd følge med Terje Franklin-Alming, kjent som @nordic_aquaman, og Karoline Vognild og Øyvind Masdal i følgekajakk. Rett fra etappen, ble det holdt appell og ord fra både Terje og Ingjerd om svømming og Førdefjorden. Anne-Line Thingnes Førsund hadde også en appell. Halvard Husefest sto for musikalsk innslag. Det var og mulighet til å kjøpe keramikk og tregjenstander for støtte av fjordsøksmålet. Bilde: Øyvind Masdal.

Evaluering

Prosjektåret er per mars 2024 ikke over, men prosjektstillingen avsluttes. Året har bydd på mange ulike aktiviteter og temaer innenfor plast i ulike former- fra å redusere kjøp av plast, reparasjon og gjenbruk av materiale til marin forsøpling med strandrydding og undervisning.

Skoleturné for havet har hatt redusert fokus, blant annet pga en hektisk høst, men også dels grunnet reduserte midler samt noe vanskeligere å lage samarbeid med skoler. Uavhengig om at prosjektstillingen avsluttes, ønsker Handelens Miljøfond å spisse pengebruken til faktisk rydding, og mindre ren undervisning. Undervisning skjer i så fall når det også er strandrydding inkludert. Videre for våren 2024 er det planlagt noen flere skoleturneer, samt prøve å kombinere Rein Nordfjord med Skoleturné for havet, siden videregående skoler langs Nordfjord har blitt koblet på prosjektet. Om Fjordane Friluftsråd og Naturvernforbundet inkluderes i arrangementet, er det naturlig å inkludere noe undervisning i dette. Ikke minst vil antall deltakere og kg plukket være aktuelt for statistikken under Skoleturné for havet.

Selv om Plastnettverket internt i Naturvernforbundet har ebbet ut i løpet av siste del av høsten 2023, har det vært givende å være del av Nettverk for Frivillig Rydding. Dette er et viktig møtepunkt for videre nettverksbygging innen strandrydding med frivillige, samt en informasjonskanal om kommende arrangementer og deling av tanker og ideer.

Det har vært mange fine arrangementer både alene og i samarbeid med andre aktører. Samarbeidsprosjekter blir i større grad lagt vekt på ved bevilgning av midler. Her har Ryddeseilaset vært av betydelig eksempel. Naturvernforbundet har vært arrangør, men for å kunne arrangere seilaset, har det vært nødvendig med god kommunikasjon med Fjordane Friluftsråd, Galeasen Loyal, aktører som har vært involvert med innhold underveis, samt god kommunikasjon med skole og norskopplæringen i Florø. Sistnevnte har gitt uttrykk for ønske om å gjenta suksessen ved et senere tidspunkt.

Svøm for fjorden er et praktiskeksplar på at frivillige tar initiativ til arrangement og godt samarbeid med ulike aktører. Mediedekning nasjonalt har vært av betydelighet for spleis av fjordsøksmålet. Frivillig initiativ har det ikkje vært mange eksempler på, derfor bra at Naturvernforbundet Sogn og Fjordane og Naturvernforbundet var på ballen og gjennomførte stuntet.

Flere arrangementer har vært knyttet til strandrydding. Totalt ble det i prosjektåret 23/24 (fram til mars) plukket 5616 kg eierløst avfall av 858 personer.

En utfordring prosjektkoordinatoren sitter igjen med, er utfordring med å engasjere lokallag og andre frivillige organisasjoner til arrangementer, deriblant strandrydding. Selv om det søkes om midler til strandrydding eller naturgledearrangement, er dette midler som blir delvis eller ikke brukt. Derimot er flere lokallag engasjerte på andre områder og har opplegg i løpet av året. Likevel har arrangementer organisert av fylkeslaget hatt greit oppmøte og det virker som at folk er fornøyd med arrangementene. En utfordring videre er å utvide arrangementer fylkeslaget arrangerer til andre deler av Sogn og Fjordane, både hvor det er lokallag og hvor det ikke er lokallag enda.

Mediesaker

Førdefjorden- en knippe artikler

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/saksoker-staten-utrolig-vondt/16054447/>

<https://ksu.no/artikler/ksu-no/120932-dette-skjer-i-dag-20230918>

<https://www.iharstad.no/norah-droppet-skolen-for-a-folge-med-pa-historisk-miljorettssak-jeg-har-stor-tro-pa-soksmalet/s/5-126-292421>

<https://www.nrk.no/vestland/i-dag-startar-rettssaka-om-gruveslam-i-fjorden- -dette-er-striden-1.16559043>

<https://www.bt.no/nyheter/okonomi/i/kEjQlv/denne-saka-handlar-om-foerdefjordens-framtid>

<https://www.firda.no/rettssaka-mellom-naturvernarene-og-staten-er-i-gang/s/5-15-1625985>

<https://www.dykking.no/nyheter/5071-les-alt-om-fjordsoksmalet>

<https://www.tu.no/artikler/naturvernforbundet-saksoker-staten-foer-seg-sikker-pa-seier/536948>

<https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/17999942/historisk-rettssak-om-fordefjorden?publisherId=17848172&lang=no>

<https://www.fjordabladet.no/nyhende/i/9zA8zp/retten-er-i-gang-med-aa-behandle-lagnaden-til-foerdefjorden>

<https://tv.nrk.no/serie/distriktsnyheter-vestlandsrevyen/202309/DKHO98091423/avspiller>

<https://www.dagsavisen.no/nyheter/2023/09/16/storspleis-til-fordefjorden-sinnssykt-og-gammeldags-gruveprosjekt/>

<https://www.nrk.no/nyheter/gruvedrift-i-fordefjorden-1.12314553>

<https://www.vl.no/nyheter/2023/09/17/naturvernforbundet-saksoker-staten-foer-seg-sikker-pa-seier/>

<https://www.firda.no/no-er-ingjerd-endeleg-i-land-eg-har-sumt-med-tungsinn-i-symjetaka/s/5-15-1629294>

Plastfri jul

<https://www.fjordabladet.no/nyhende/i/onrQdR/vi-gjer-det-vi-kan>

Reparasjonskveld Eid

<https://www.fjordabladet.no/nyhende/i/8JegBG/bruk-det-du-har-reparere-eller-redesigne>